

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ВФПО
ВСП «ВЕРХНЬОДНІПРОВСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ДНІПРОВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ»**

Організація волонтерського руху
у ВСП «Верхньодніпровський фаховий коледж ДДАЕУ»

КОНКУРС «Педагогічний ОСКАР–2023»

НОМІНАЦІЯ «Інноваційні підходи до
виховання студентської молоді у закладі
фахової передвищої освіти в умовах
сучасних викликів»

Автор: Зелений Володимир Миколайович, к.і.н., в.о.директора ВСП «Верхньодніпровський фаховий коледж ДДАЕУ»

Рецензент: Карпенко Тетяна Володимирівна, викладач, кваліфікаційна категорія «спеціаліст вищої категорії», голова циклової комісії загальноосвітніх дисциплін

Робота містить аналіз та практичні рекомендації з управління закладом фахової передвищої освіти в умовах воєнного стану. Вказані заходи пройшли апробацію у ВСП «Верхньодніпровський фаховий коледж ДДАЕУ» і довели свою ефективність. З урахуванням відсутності напрацьованих моделей реагування на виклики воєнного стану до 2022 року, реального досвіду упровадження антикризового менеджменту в умовах воєнного стану, кількості опрацьованих нормативно-правових актів та фахових коментарів до них, робота заслуговує на вивчення та масштабування описаних дій з урахуванням специфіки відповідних закладів фахової передвищої освіти.

Рекомендовано цикловою комісією загальноосвітніх дисциплін.
Протокол № _____ від « _____ » _____ 2023 р.

ЗМІСТ

Вступ	с.4
Розділ I. Деякі питання трудового права в умовах воєнного стану	с.5
1.1. Трудові відносини з працівниками за межами України	с.5
1.2. Щорічна основна відпустка у 2022 році	с.6
1.3. Антикризовий менеджмент у сфері фінансування	с.7
Розділ II. Стандартизація, акредитація освітньо-професійних програм фахової передвищої освіти	с.9
2.1. Стан стандартизації	с.9
2.2. Дії керівника закладу ФПО в умовах стандартизації	с.11
2.3. Нормативно-правова база акредитації ОПП	с.13
Розділ III. Визнання результатів навчання, інформаційна активність ЗФПО	с.14
3.1. Порядок визнання та його особливості	с.14
3.2. Робота з відкритими джерелами інформації	с.15
3.3. Особливості роботи з інформацією в умовах воєнного стану	с.16
Висновки	с.17
Перелік використаних літературних і документальних джерел	с.18

ВСТУП

Управління закладом фахової передвищої освіти не було легкою справою і до 24.02.2022. Відносно недавня (2019 р.) поява нового рівня освіти, постійні зміни у правовому полі, бюджетуванні та стандартизації, зміни найменування закладів (до 2019 р. – ВНЗ I-II р.а.) – все це відбувалося в умовах пандемії COVID-19 і створювало особливу стресову атмосферу в питаннях управління.

Проте 24.02.2022 реальність змінилася повністю: з початком повномасштабної війни керівники та колективи закладів фахової передвищої освіти зіткнулися з викликами, яких до цього просто не знали, адже востаннє бойові дії таких масштабів відбувалися на теренах України у 1939-1944 роках.

Відтак абсолютно різною була ситуація в різних регіонах України: частина закладів фахової передвищої освіти (ЗФПО) не потрапили під окупацію; частина опинилася на тимчасово окупованій території (ТОТ); деякі були зруйновані; деякі отримали ушкодження, але вціліли. Окремий кейс – переміщення ЗФПО, під час якого як ніколи став у нагоді досвід переміщення закладів освіти з ТОТ у 2014-2021 рр.

У контексті вищевказаного, тематика управління закладом фахової передвищої освіти в умовах воєнного стану є надзвичайно актуальною, що засвідчено і відповідними курсами підвищення кваліфікації для керівників ЗФПО, які проводило МОН за сприяння ДУ НМЦ ВФПО у жовтні 2022 р.

Крім того, праця автора навесні 2022 р. в робочій групі КМУ з розроблення проекту відновлення освіти та науки України залишила відкритим питання про напрацювання алгоритму дій для керівників ЗФПО в умовах триваючих воєнних дій, зміни їх формату та/або регіональності, проведення нових терористичних атак чи військових дій з боку російської федерації чи білорусі.

Ще одним важливим аспектом питання є тематика трудового права в умовах воєнного стану, яка має безпосередній зв'язок з фінансуванням ЗФПО та змінами у режимі та обсягах фінансування. Потрібно врахувати потужну антикризову регуляторну діяльність держави у сфері трудових відносин саме під час воєнного стану та її вплив на діяльність керівників ЗФПО та відносини в трудових колективах.

Додатковими викликами під час воєнного стану стали: старт акредитації освітньо-професійних програм; упровадження стандартів фахової передвищої освіти.

Окремими кейсами можна вважати запуск процедур визнання результатів навчання та питання медіаграмотності в діяльності адміністрації ЗФПО.

Ці та інші питання потребують відповідей, обміну досвідом, напрацювання як інституційної пам'яті так і методик реагування на виклики воєнного стану.

Розділ І. Питання трудового права в умовах воєнного стану.

1.1. Трудові відносини з працівниками за межами України

Війна, запровадження воєнного стану обумовили значні зміни правового поля, які необхідно було врахувати керівнику ЗФПО. Ці зміни є триваючими, оскільки воєнний стан з відповідною періодичністю продовжується.

Головним нормативно-правовим актом (далі-НПА) у цій сфері став ЗУ «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» [1].

Одним з наслідків ухвалення Закону та триваючого перебування частини працівників за межами України стало питання щодо трудових відносин з працівниками, які виїхали за кордон. Після досить тривалого періоду КМУ затвердив постанову від 12.04.2022 № 440 «Деякі питання організації роботи державних службовців та працівників державних органів у період воєнного стану» [2]. В той же час, МОН надіслало лист від 25.04.2022 № 1/4444-22 «Про оплату праці працівників закладів освіти» [3] у якому, зокрема, йшлося і про організацію трудових відносин з працівниками за межами України.

Прийняття постанови КМУ призвело до негативних наслідків у сфері освіти, оскільки частина керівників закладів освіти вирішили що вона є підставою для звільнення працівників, які перебували за кордоном.

Варто звернути увагу, що законодавством України не визначено поняття «державний орган» (крім окремих позицій антикорупційного законодавства), а норми КЗпП України надають можливість запровадити дистанційний режим роботи для працівника/працівників які перебувають за кордоном і виконують посадові обов'язки. Крім того, керівнику ЗФПО варто врахувати, що працівники ЗФПО не є державними службовцями, а ЗФПО має бути в переліку суб'єктів господарювання державного сектору економіки <https://www.spfu.gov.ua/ua/content/spf-stateproperty-Subiekti-gospodaruvannya.html> Вказані обставини виключають застосування постанови КМУ від 12.04.2022 №440 для організації трудових відносин з працівниками ЗФПО, які перебувають за кордоном.

Окремо варто врахувати, що правозастосовна практика даної постанови звелася до вільного трактування позиції «роботодавець має право» щодо накладення дисциплінарного стягнення, яке з незрозумілих причин стало обов'язком. Такий підхід призвів до неправомірного винесення доган та такого ж звільнення з роботи.

Наслідки такого «спрощеного» підходу до застосування норми права ще довго відчуватимуться: почала формуватися судова практика з даного питання і вона не буде позитивною для керівників ЗФПО.

У цьому випадку керівнику ЗФПО можуть інкримінувати кримінальне правопорушення «грубе порушення законодавства про працю» (ст.172 ККУ) [4], а додатковими негативними наслідками будуть виплата втраченого середнього заробітку та (у випадку повного задоволення позовних вимог) моральної шкоди незаконно звільненому працівнику. Наслідки для іміджу ЗФПО, морально-психологічного клімату у колективі не потребують окремих коментарів через свою очевидність та прогнозованість впливу.

1.2. Щорічна основна відпустка у 2022 році

Питання щорічної основної відпустки (далі-ЩОВ) в умовах воєнного стану стало особливим кейсом саме з урахуванням нормотворчої діяльності народних депутатів.

На жаль, ця діяльність створила багато проблем і додала напруги до відносин у трудових колективах ЗФПО.

Серед проблем хочу відзначити такі:

- втрата значних сум із закладених у планах помісячного використання коштів на 2022 фінансовий рік на червень 2022 (для своєчасної та в повному обсязі виплати відпускних та допомоги на оздоровлення);
- неврахування п.20 Типових правил внутрішнього трудового розпорядку для працівників та службовців підприємств, установ, організацій, відповідно до якого графіки ЩОВ мають складатися і затверджуватися до 5 січня відповідного року [5];
- неврахування чинної до 01.07.2022 норми ч.1 ст.21 ЗУ «Про відпустки» про виплату відпускних в повному обсязі за 3 дні до надання ЩОВ;
- ухвалення із запізненням змін до ЗУ «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» з формулюванням яке перекладає відповідальність за надання педагогічним працівникам ЩОВ у повному обсязі (56 днів) на роботодавців/уповноважених власником осіб [6];
- залишення вимоги про виплату відпускних у повному обсязі до відпустки відповідно до п.14 ч.1 ЗУ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо оптимізації трудових відносин» [7] без відповідного фінансування.

У цьому випадку дивує показна необізнаність народних депутатів із законодавством та правозастосовною практикою. Адже існують численні офіційні роз'яснення, зокрема, щодо складання графіків ЩОВ [8], застосування Правил ВТР [9].

На практиці ситуація, як правило, виглядала так: в ЗФПО до 05.01.2022 склали і затвердили графіки ЩОВ, в планах помісячного використання бюджетних коштів зафіксували на червень значно більші (у порівнянні з іншими місяцями) суми. 15.03.2022 ВРУ ухвалила Закон, яким ЩОВ зменшили до 24 календарних днів, а потім – 2 секвестри Державного бюджету України на 2022 рік. Листом МОН від 25.04.2022 № 1/4444-22 ЗФПО поінформували про зменшення фінансування у червні-грудні 2022 на 10% за всіма видами кошторисних призначень. Для ЗФПО державної форми власності ситуація була ще гіршою: у вказаному листі МОН вони не згадані, але інформацію керівникам закладів довели простим повідомленням на офіційну електронну пошту ЗФПО. В той же час реальне зняття коштів на казначейських рахунках ЗФПО державної форми власності у червні-грудні 2022 склало 17% за всіма видами кошторисних призначень. З урахуванням перспектив та особливо жорсткого фінансового удару по у червні 2022 р., постала необхідність невідкладного запровадження заходів антикризового менеджменту.

1.3. Антикризовий менеджмент у сфері фінансування

Травень 2022 р. став крайнім місяцем застосування заходів антикризового менеджменту. Ситуація обтяжувалася не тільки «фінансовим покаутом» виплат відпускних та оздоровчих і максимальними втратами загального фонду у червні через зменшення фінансування на 17%, а й триваючим погашенням заборгованостей за комунальні послуги опалювального сезону 2021/2022 рр. Для ЗФПО середньостатистична ситуація на 01.05.2022 виглядала таким чином: неможливість виплати відпускних та допомоги на оздоровлення за 56 днів ЩОВ педагогічним працівникам; кількасоттисячна заборгованість перед ПОН (постачальником останньої надії) за електроенергію; кількасоттисячна (можливо і більше) заборгованість перед газовими або теплопостачальними компаніями.

Типовими заходами антикризового менеджменту стали:

- 1) простій
- 2) відпустки за власний рахунок
- 3) розірвання трудових договорів з працівниками які виїхали за кордон
- 4) зняття доплат, надбавок, премій
- 5) надання 24 днів ЩОВ з виплатою допомоги на оздоровлення.

З правової позиції законними 2-й та 3-й захід можна було назвати лише за умови неухильного дотримання законодавства, тобто, за наявності вільного волевиявлення працівника, викладеного у письмовій формі. На жаль, стають відомими випадки тиску на підлеглих, тому ці заходи вважаємо крайніми і лише за умови виконання законів.

Оптимальними вважаємо інші заходи, які варто прокоментувати.

Запровадження простою має бути оформлене належним чином, погоджене з профкомом, оптимальними місяцями вважаємо липень-серпень 2022. Для обґрунтування цієї позиції варто врахувати, що строки попередження працівників про суттєві зміни в організації праці можна було витримати за умови початку процедури з 01.05.2022, педагогічні працівники після 24-денної ЩОВ виходили у простій (тобто, дотримувався паритет між педагогічними та непедагогічними працівниками). Розрахунок 2/3 посадового окладу потрібно було проводити колегіально (керівник ЗФПО, головний бухгалтер/бухгалтер із заробітної плати, профком) для пом'якшення фінансового удару по працівникам.

МОН у своїх листах надало роз'яснення щодо зменшення надбавок за умови їх «плаваючого» характеру (від... і до... %). За умови фіксованого розміру надбавки чи доплати це було неможливо. Щодо преміювання, то в цілому його можна було проводити за умови відсутності наказу керівника ЗФПО про заборону преміювання, але в умовах воєнного стану преміювання виглядало фінансово безвідповідальним та аморальним через неясність з фінансуванням до кінця 2022 року.

За умови наявності описаної ситуації, найбільш проблемними для такого ЗФПО були липень-серпень 2022 р. Ці місяці, крім зменшення фінансування за

загальним фондом, традиційно характеризуються спадом надходжень до спеціального фонду ЗФПО (випуск студентів, триваюча вступна кампанія, виселення з гуртожитків та ін.).

Тому наступним кроком було надання педагогічним працівникам 24 днів ЩОВ з виплатою допомоги на оздоровлення. Такий крок дозволяв забезпечити мінімальні визначені законодавством гарантії, зекономити кошти протягом найбільш проблемних місяців, забезпечити паритет між педагогічними та непедагогічними працівниками в питанні простою (розрахунково – протягом місяця).

Окреме місце в антикризовому менеджменті посідала вступна кампанія. Складна фінансова ситуація обумовила не тільки жорстку орієнтацію на нормативи наповнюваності груп згідно з наказом МОН від 18.06.2021 № 686 «Про затвердження норм часу для планування і обліку навчальної роботи та переліків видів навчальної, методичної, інноваційної, наукової, організаційної роботи та іншої педагогічної діяльності педагогічних і науково-педагогічних працівників закладів фахової передвищої освіти» [10], а й планування педагогічного навантаження на 2022/2023 н.р. з максимальним зведенням груп у потоки. Підставами для таких кроків були і вимоги законодавства, і зменшення фінансування, і відсутність даних про обсяги фінансування ЗФПО у 2023 фінансовому році. Влітку 2022 року ніхто не міг назвати обсяги фінансування бюджетних програм 2023 року, спрогнозувати параметри паспортів відповідних бюджетних програм, лімітних довідок, планів помісячного використання бюджетних коштів.

Останнім кроком антикризового менеджменту стало проходження опалювального сезону 2022/2023 н.р. Після колегіального обговорення було ухвалено непросте рішення про злив теплоносія з системи опалення і проходження опалювального сезону 2022/2023 рр. без опалення. Ризики такого рішення очевидні: можливість замерзання системи опалення в окремих точках; негативний вплив температурного режиму на приміщення закладу.

В умовах воєнного стану, організації освітнього процесу в дистанційній формі переважали позитивні сторони цього складного рішення: економія бюджетних коштів; погашення боргів за спожиті раніше послуги; загальний внесок закладу до економії енергоносіїв в державі; відсутність опалення в пустих приміщеннях.

Застосування описаної сукупності заходів антикризового менеджменту «зняття доплат, надбавок, мораторій на преміювання – надання 24 днів ЩОВ педагогічним працівникам – простій (1 місяць) – жорсткий контроль за формуванням груп/зведення груп в потоки – проходження опалювального сезону 2022/2023 рр. без опалення» за умови колегіального ухвалення рішень, прозорості, жорсткого контролю за штатно-фінансовою дисципліною, комунікації з колективом, дало позитивний ефект.

Станом на 31.12.2022 вдалося виплатити педагогічним працівникам компенсацію за 32 дні невикористаної ЩОВ та щорічну грошову винагороду, погасити всі види заборгованостей, створити умови для стабілізації закладу.

Розділ II. Стандартизація, акредитація освітньо-професійних програм фахової передвищої освіти

2.1. Стан стандартизації

Стандартизація фахової передвищої освіти – це розроблення та затвердження освітніх стандартів відповідно до вимог ст.8 ЗУ «Про фахову передвищу освіту». Значення стандартизації важко переоцінити, адже затвердження стандарту запускає «ланцюгову реакцію» у вигляді «стандарт – освітньо-професійна програма – навчальний план – індивідуальний навчальний план», тобто, стандартизація з її наслідками є вертикальною віссю провадження освітнього процесу.

Після набрання чинності ЗУ «Про фахову передвищу освіту» (09.08.2019) питання стандартизації ФПО постало з новою силою, адже останні стандарти за ОКР «Молодший спеціаліст» були затверджені у серпні 2015 р. https://drive.google.com/file/d/1P_thq0Vu4Mol8TLL8isfZ4AZAtxt402G/view?fbclid=IwAR0wijLU3O6uiuJGd1jHPF4tHjd6cBuGCrKBCUgP4WJ6mKhI36Jn4CmLDXk

09.07.2020 було затверджено персональний склад науково-методичних комісій (підкомісій) сектору фахової передвищої освіти Науково-методичної ради МОН [11], 06.10.2020 обрано голів підкомісій, що дозволило розпочати процес розроблення та затвердження стандартів ФПО (Рис.1). У червні 2021 було затверджено 14 стандартів ФПО, на 31.12.2022 було затверджено 68 стандартів ФПО, 16 проектів стандартів – на різних етапах розгляду і затвердження <https://mon.gov.ua/ua/osvita/fahova-peredvisha-osvita/sektor-fahovoyi-peredvishoyi-osviti/zatverdzeni-standarti>

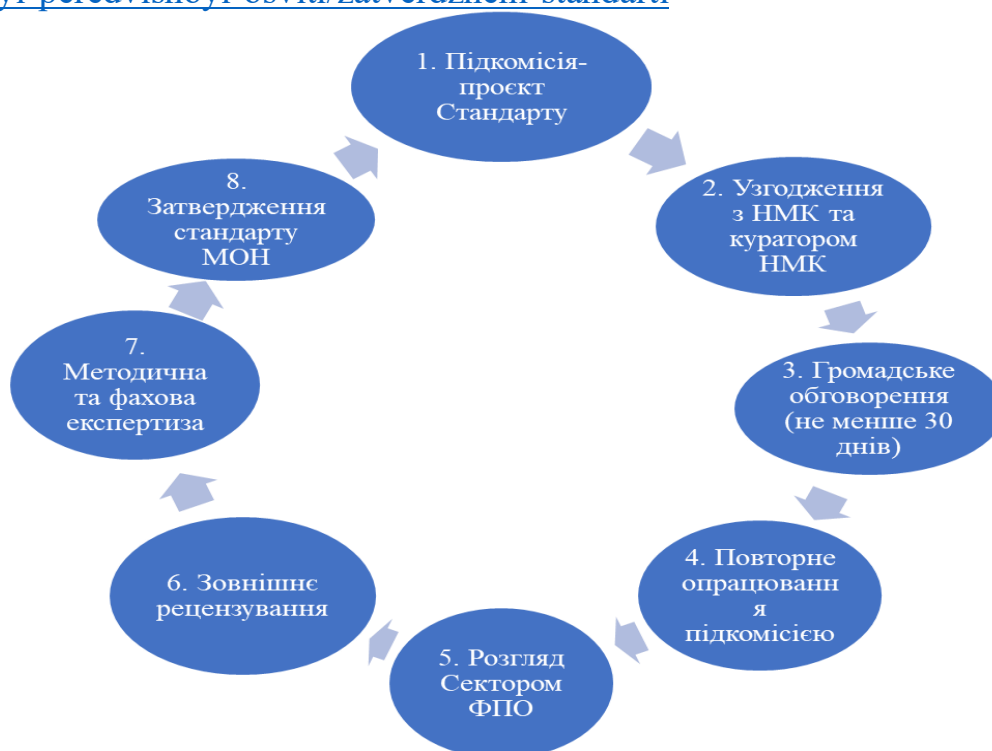

Рис.1. Розгляд і затвердження стандартів ФПО

Наразі розроблення та затвердження освітніх стандартів ФПО вийшло на стадію фіналізації. Більш проблемним видається розроблення професійних стандартів: всього за даними уповноваженої установи – НАК (Національного Агентства Кваліфікацій) затверджено 245 професійних стандартів <https://register.nqa.gov.ua/profstandarts>

Ще більшою проблемою є розроблення та затвердження стандартів оцінювання професійної діяльності: за даними НАК затверджено всього 1 такий стандарт https://register.nqa.gov.ua/grading-standarts?fbclid=IwAR3dyT4Jye_tGYiC6FZjLunwLL-tGKox-Dy5Yozcqj_AYE4IwOebCdUK4nk

У цьому контексті проблема полягає у необхідності приведення освітнього стандарту ФПО у відповідність до професійного у разі затвердження останнього. Ще однією проблемою є присвоєння кваліфікацій ЗФПО. Наразі є практика присвоєння двох кваліфікацій (освітньої та професійної) закладами освіти, проте проблема розроблення та затвердження професійних стандартів саме у сфері ФПО рано чи пізно може суттєво скорегувати цю ситуацію.

Тому для фахової передвищої освіти упровадження стандартизації полягає не тільки і не стільки в площині освітніх стандартів: саме тут процес триває динамічно і наближається до завершення; напрацьовано процедури розроблення ОПП (зокрема, Методичні рекомендації); розпочато акредитацію ОПП. Проблема полягає у розробленні та затвердженні професійних стандартів ФПО, відповідному корегуванні освітніх стандартів та присвоєнні професійних кваліфікацій за новою «рамкою».

В той же час, розроблення освітніх стандартів ФПО виявило низку проблем у середовищі освітян фахової передвищої освіти:

- ❖ Недостатня активність представників ЗФПО у конкурсному відборі та розробленні стандартів ФПО
- ❖ «Наздоганяючі» кейси (2 затверджених стандарти, обурення postfactum)
- ❖ Кейс стандарту 081 Право
- ❖ «Подвійне» тлумачення розробки ОП/ОПП для здобуття освіти на основі БСО.

Конкурсний відбір членів науково-методичних комісій (підкомісій) сектору ФПО НМР МОН показав, що представники деяких закладів виявили пасивність щодо участі у відборі та розробленні стандартів. Такий підхід вже призвів до появи так званих «наздоганяючих» кейсів: підкомісії розробили, сектор схвалив проекти стандартів, МОН затвердило стандарти, а вже після цього почалося обурення неврахованими позиціями/пропозиціями від закладів представники яких не брали участь у конкурсному відборі.

Окремим, «токсичним» кейсом є ситуація з проектом стандарту 081 Право. Утворена в установленому порядку підкомісія розробила проект, який було видалено без жодних пояснень з офіційного вебсайту МОН через кілька годин після оприлюднення на підставі... незатвердженої Концепції розвитку юридичної освіти (яка чомусь включає тільки вищу освіту).

Розбіжності у розробці ОП/ОПП для здобувачів освіти на основі БСО врегульовані на підставі наказу МОН від 01.06.2018 №570 [12].

2.2. Дії керівника закладу ФПО в умовах стандартизації

Стандартизація ФПО навіть до 24.02.2022 була проблемою для багатьох ЗФПО, а в умовах повномасштабної війни тим більше. Дії керівника ЗФПО у разі затвердження стандарту за відповідною спеціальністю мають враховувати значення стандарту в організації освітнього процесу у закладі (Рис.2).

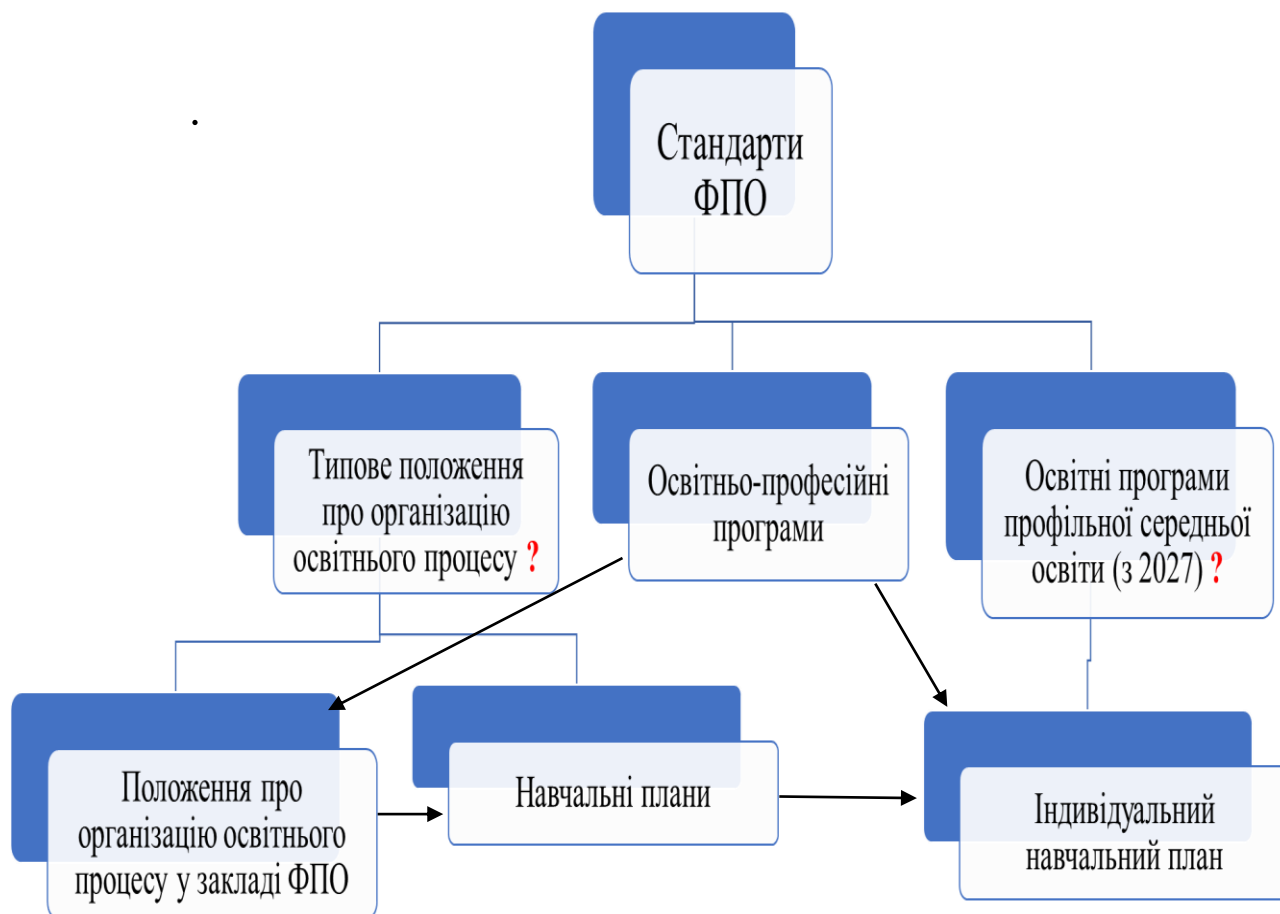

Рис.2. Стандарти ФПО та освітній процес

У цьому питанні потрібно розуміти коло суб'єктів розроблення актів для забезпечення освітнього процесу (Рис.3).

Вид НПА	Суб'єкт розроблення і затвердження	
	МОН	ЗФПО
Стандарт	+	-
ОПП	-	+
Навчальний план	-	+
Робочий навчальний план	-	+
Індивідуальний навчальний план	-	+

Рис.3. Стандарт та локальні акти ЗФПО

З урахуванням вказаних чинників керівник ЗФПО у разі затвердження стандарту ФПО має вчинити низку послідовних заходів і постійно тримати їх виконання на контролі. У випадку затвердження стандарту/стандартів в умовах воєнного стану може застосовуватися така схема дій керівника ЗФПО (Рис.4).

Рис.4. Дії керівника ЗФПО у разі затвердження стандарту

Керівництву ЗФПО не варто боятися внесення змін до ОПП, адже перші ОПП були затверджені ще навесні 2020 р. з для забезпечення вступної кампанії. Затвердження стандартів ФПО – це передусім необхідність внесення змін ОПП і тільки у разі відсутності ОПП чи неможливості внесення змін – розроблення нової ОПП. Слід врахувати вимоги абз. 2 ч.6 ст.19 ЗУ «Про фахову передвищу освіту» щодо повідомлення ДСЯО про внесення суттєвих змін до ОПП, які визначені п.2 Розділу VIII Положення про акредитацію освітньо-професійних програм фахової передвищої освіти: «2. Суттєвими змінами в освітньо-професійній програмі є зміна опису предметної області та оновлення більше ніж на 15 відсотків змісту підготовки здобувачів фахової передвищої освіти, сформованого у термінах результатів навчання» [13].

Окремий, тимчасовий, кейс – дії керівника ЗФПО за умови відсутності затвердженого стандарту ФПО. У цьому випадку слід керуватися п.п.12 п.2 Розділу XIV ЗУ «Про фахову передвищу освіту», що так само передбачає розроблення ОПП, але з урахуванням галузевих стандартів підготовки за ОКР «Молодший спеціаліст» як орієнтовних, змін у законодавстві, вимог Національної рамки кваліфікацій. Тобто, розроблення і затвердження ОПП є вимогою для ЗФПО як за наявності, так і за відсутності стандарту ФПО.

2.3. Нормативно-правова база акредитації ОПП

Акредитація освітньо-професійних програм (далі – ОПП) – комплекс заходів, спрямованих перш за все на забезпечення якості освіти.

Нормативно-правова база цієї важливої процедури представлена такими НПА:

- ✓ ЗУ «Про фахову передвищу освіту» (ст.19, п.п. 4-5, 10,13 п.2 Розділу XIV)
- ✓ Наказ МОН від 01.07.2021 № 749 «Про затвердження Положення про акредитацію освітньо-професійних програм фахової передвищої освіти» [13]
- ✓ Наказ МОН від 02.07.2021 № 762 «Деякі питання оформлення, переоформлення та видачі сертифікатів про акредитацію освітньо-професійних програм у сфері фахової передвищої освіти (їх дублікатів)» [14]
- ✓ Постанова КМУ від 21 березня 2022 р. № 338 «Деякі питання акредитації освітньо-професійних програм фахової передвищої освіти в умовах воєнного стану» [15]
- ✓ Постанова КМУ від 14 жовтня 2022 р. № 1164 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 21 березня 2022 р. № 338» [16].

На жаль, можна констатувати, що навіть до повномасштабної війни поза увагою деяких ЗФПО залишилися норми п.п. 4-5, 10,13 п.2 Розділу XIV ЗУ «Про фахову передвищу освіту», які регламентували саме питання перехідного періоду (переоформлення сертифікатів про акредитацію спеціальностей за ОКР «Молодший спеціаліст» на сертифікати про акредитацію ОПП за ОПС «Фаховий молодший бакалавр».

Також потрібно врахувати, що на громадському обговоренні перебував проєкт наказу МОН «Про встановлення розміру оплати послуг з проведення акредитаційної експертизи освітньо-професійних програм фпо та оформлення, переоформлення, видачі дублікату сертифіката про акредитацію» <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-dlya-gromadskogo-obgovorenniya-proyekt-nakazu-pro-vstanovlennya-rozmiru-oplati-poslug-z-provedennya-akreditacijnoyi-ekspertizi-osvitno-profesijnih-program-fpo-ta-oformlennya-pereoformlennya-vidachi-dublikata-sertifikata-pro-akreditaciyu>

Крім того, питання акредитації ОПП постійно висвітлюються на офіційному вебсайті Державної служби якості освіти України (ДСЯО) – уповноваженого ЦОВВ, який проводить акредитацію ОПП <https://sqe.gov.ua/diyalnist/akreditaciya/> та ДОУ «Навчально-методичний центр з питань якості освіти» у розділі «Фахова передвища освіта» <http://ak.gov.ua/index.php/news>

Розроблення і затвердження вказаних НПА, напрацювання процедур умовної акредитації в умовах воєнного стану дозволило провести переоформлення сертифікатів про акредитацію, розпочати процедури акредитації ОПП <https://sqe.gov.ua/perelik-umovno-akreditovanikh-osvitn/>

Розробникам ОПП стануть у нагоді Методичні рекомендації «Розроблення освітньо-професійної програми та навчального плану підготовки здобувачів фахової передвищої освіти» [17].

Розділ III. Визнання результатів навчання, інформаційна активність ЗФПО.

3.1. Порядок визнання та його особливості

08.02.2022 було затверджено наказ МОН від 08.02.2022 № 130 «Про затвердження Порядку визнання у вищій та фаховій передвищій освіті результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти» (zareestrovano v Ministerstvi yustitsii Ukraini 16 bereznia 2022 r. za № 328/37664) [18].

Час затвердження та державної реєстрації цього наказу не дозволили належно оцінити його значення для закладів освіти, зокрема, в частині створення індивідуальної освітньої траєкторії здобувача освіти, диверсифікації освітніх послуг ЗФПО. Керівник ЗФПО ініціює розроблення порядку визнання (на підставі Порядку МОН) результатів навчання у ЗФПО (п.5 Порядку).

У порядку ЗФПО мають бути визначені такі принципові позиції:

- організаційні аспекти процедур визнання
- уповноваження на виконання процедур визнання відповідних структурних підрозділів
- призначення уповноважених осіб
- визначення методів оцінювання.

Вважаємо за потрібне запропонувати орієнтовну структуру Порядку ЗФПО:

1. Загальні положення
2. Подання заяв та ідентифікація результатів неформального та/або інформального навчання
3. Оцінювання та визнання результатів неформального та/або інформального навчання
4. Оскарження рішення про відмову у визнанні результатів неформального та/або інформального навчання.

Якщо розділ I є традиційним і передбачає фіксацію нормативної бази акту та визначення сфери, кола осіб, процедур на які поширюється дія Порядку, то наступні розділи визначають цілком конкретні процедурні моменти, тому мають містити чітке визначення дат, термінів, уповноважених осіб/підрозділів.

Розроблення таких порядків у ЗФПО дозволить вирішити широке коло питань: визнання результатів навчання здобутих в умовах війни; сприяння у здобутті освіти; гнучкість закладу у наданні освітніх послуг; поступ у питанні реалізації індивідуальних освітніх траєкторій та ін.

У підсумку ті ЗФПО, які належним чином відреагують на цей виклик і розроблять власні порядки визнання результатів навчання, тільки збільшать свої можливості, що критично важливо з огляду на ситуацію, яка складається у сфері присвоєння та визнання кваліфікацій: зрушення у напрямку визнання часткових/«коротких» кваліфікацій (мікрокваліфікацій або Microcredentials); розгортання мережі кваліфікаційних центрів та їх діяльності; зростання кількості затверджених професійних стандартів.

Порядок визнання результатів навчання – це вимога ринку праці.

3.2. Робота з відкритими джерелами інформації

ЗФПО, як заклад, який надає освітні послуги, має бути поінформованим. Крім особистої медіаграмотності керівника, важливим є організація процесу моніторингу і обробки інформації в закладі освіти. Бажано, щоб до «інформаційного меню» ЗФПО входили такі ресурси (Рис.5).

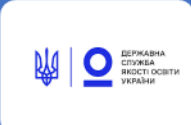
	МОН • https://mon.gov.ua/ua/news • https://mon.gov.ua/ua/npa • https://mon.gov.ua/ua/tag/fahova-peredvisha-osvita
	ДСЯО України • https://sqe.gov.ua/diyalnist/akreditaciya/ • https://sqe.gov.ua/vishha-ta-fakhova-peredvishha-osvita-obmezennia/
	ДЮ «Навчально-методичний центр з питань якості освіти» ДСЯО України • http://ak.gov.ua/ • http://ak.gov.ua/index.php/news
	ДУ «Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти» МОН • https://nmc-vfpo.com/ • https://nmc-vfpo.com/pidvyshheniya-kvalifikaciyi-kerivnykiv-zakladiv-fahovoyi-peredvyshhoyi-osvity-osoblyvosti-upravlinnya-zakladamy-fahovoyi-peredvyshhoyi-osvity-ta-osvitnim-procesom-v-umovah-voyennogo-stanu/

Рис.5. Інформаційні ресурси для ЗФПО

Крім того, до переліку джерел інформації з якими працює ЗФПО мають входити фахові групи у соціальних мережах та месенджерах, зокрема:

- Заклади фахової передвищої освіти України (у Facebook)
<https://www.facebook.com/groups/1309306889108636>
- Новини вищої освіти (у Facebook)
<https://www.facebook.com/groups/284339708674108>
- Вступ-2023 (у Facebook)
<https://www.facebook.com/groups/769157383262189>
- Клуб директорів (у Viber).

Опрацювання таких значних обсягів інформації потребує виконання кількох умов: особистої медіа-та цифрової грамотності керівника; корегування робочого часу; наявності сучасних гаджетів, надійного доступу до інтернету та ін. Хоча звичайно на першому плані має бути мотивація. У разі, якщо керівник має недостатні цифрові навички, а також з метою оптимальної роботи з інформацією, доцільно розподілити зусилля: адміністратор ЄДЕБО здійснює моніторинг групи «Вступ-2023», методист – інших груп у Facebook.

Звичайно, ідеальною є ситуація, коли всі посадові особи ЗФПО приєднані до фахових груп у Viber і мають «закріплену» за ними для моніторингу групу у соціальних мережах.

3.3. Особливості роботи з інформацією в умовах воєнного стану

Робота з інформацією в умовах воєнного стану має свою специфіку. Як ніколи важливою є медіаграмотність: інформацію можна брати/поширювати тільки з офіційних джерел; не поширювати інформацію про переміщення ЗСУ; повідомляти відповідні органи/структури про переміщення ворожих сил та/або техніки.

Ці зрозумілі підходи доповнюються певними особливостями роботи саме освітян з джерелами інформації. зокрема, потрібно мати доступ до актуальних джерел інформації. так, в умовах війни на офіційному вебсайті МОН є зміни щодо актуальних контактів у розділі «Контакти МОН під час воєнного стану» <https://mon.gov.ua/ua/ministerstvo/pro-ministerstvo/aktualni-elektronni-adresi-pid-chas-voyennogo-stanu>

Як ніколи важливо слідкувати за новинами МОН <https://mon.gov.ua/ua/news> та публікаціями у розділі «Законодавство» <https://mon.gov.ua/ua/npa>

Важливим є моніторинг роз'яснень ЦОВВ щодо питань правозастосовної практики або окремих питань тлумачення норм законодавства, наприклад Міністерства економіки України в окремих публікаціях <https://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=316d6215-7fd2-4e9b-b6a5-e8833d29f065&tag=TrudoviVidnosiniVUmovakhVonnogoStanu> чи в офіційній групі в Facebook <https://www.facebook.com/mineconomdev/>

Значну кількість програм/ресурсів пропонує наш ДУ НМЦ ВФПО (Рис.6).

Рис. 6. Програми ДУ НМЦ ВФПО

Крім цього, ДУ НМЦ ВФПО пропонує широкий перелік курсів підвищення кваліфікації <https://nmc-vfpo.com/pidvyshhennya-kvalifikacziyi-2021/>

Організація злагодженої роботи з інформацією в умовах воєнного стану дозволить ЗФПО не тільки володіти актуальною інформацією, керівництву ЗФПО – ухвалювати правильні управлінські рішення, а й пройти складний період воєнного стану і забезпечити умови для повоєнного відновлення та розвитку.

ВИСНОВКИ

На підставі досить широкого переліку проаналізованих НПА та інших відкритих джерел інформації необхідно зробити висновки, надати рекомендації практичного характеру.

В роботі проаналізовано далеко не всі проблемні питання, які стосуються управління ЗФПО в умовах воєнного стану. Проте автором обрано коло питань, які часто обговорюються, дискутуються, потребують надання роз'яснень, листів тощо. Саме тому, робота являє собою фактично поради для керівника ЗФПО з суттєвим ухилом до юридичної сфери.

У цьому контексті цілком природньо, що першим розділом було обрано питання трудового права, розкриті на прикладі аналізу НПА та реальних дій керівника ЗФПО в конкретному фаховому коледжі в умовах воєнного стану.

В роботі надано легітимний алгоритм дій щодо трудових відносин з працівниками за межами України, щорічної основної відпустки у 2022 р., заходів антикризового менеджменту у фінансовій сфері. З урахуванням досвіду відповідних дій сформовано чіткі практичні «покрокові» рекомендації щодо дій в таких ситуаціях: неприпустимість свавільного розірвання трудових відносин з працівниками; надання 24 днів ЩОВ педагогічним працівникам з наступною виплатою компенсації за 32 дні невикористаної ЩОВ; послідовність оптимізації витрат ЗФПО, запровадження простою, санація фінансового стану закладу.

На жаль, для деяких ЗФПО досі існують проблеми у сфері розроблення нових ОПП, внесення змін до них, розумінні наслідків стандартизації ФПО. В II розділі на конкретних прикладах показані послідовності дій, надано дані про НПА у цих сферах, зокрема, щодо процедури акредитації.

Надзвичайної ваги в умовах воєнного стану набувають питання визнання результатів навчання, медіаграмотність та робота з джерелами інформації в цілому.

Відповідно, у роботі проведено аналіз Порядку визнання результатів навчання, визнано його особливе значення в умовах воєнного стану, надано практичні рекомендації з розроблення відповідних Порядків у ЗФПО. Питання набуває особливої ваги з урахуванням зростання попиту роботодавців на часткові кваліфікації (Microcredentials), розгортання діяльності кваліфікаційних центрів, питання присвоєння професійних кваліфікацій ЗФПО.

В роботі надано актуальну базу найбільш потрібних ЗФПО відкритих джерел інформації, актуальні в умовах воєнного стану контакти МОН, сформовано рекомендації щодо роботи з джерелами інформації.

Висловлюємо щирі сподівання що робота стане у нагоді керівникам ЗФПО, допоможе у виборі інструментів менеджменту, у тому числі, антикризового.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ЛІТЕРАТУРНИХ І ДОКУМЕНТАЛЬНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України від 15.03.2022 № 2136-IX «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану». – [Режим доступу]: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-20#Text>
2. Постанова КМУ від 12.04.2022 № 440 «Деякі питання організації роботи державних службовців та працівників державних органів у період воєнного стану». – [Режим доступу]: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/440-2022-%D0%BF#Text>
3. Лист МОН від 25.04.2022 № 1/4444-22 «Про оплату праці працівників закладів освіти». – [Режим доступу]: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-oplatu-praci-pracivnikiv-zakladiv-osviti>
4. Кримінальний кодекс України. – [Режим доступу]: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
5. Типові правила внутрішнього трудового розпорядку для робітників та службовців підприємств, установ, організацій. – [Режим доступу]: <https://ips.ligazakon.net/document/FIN928>
6. Закон України від 01.07.2022 № 2352-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо оптимізації трудових відносин». – [Режим доступу]: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2352-20#n2>
7. Закон України від 15.11.1996 № 504/96-ВР «Про відпустки». – [Режим доступу]: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504/96-%D0%B2%D1%80#Text>
8. Коли і як складаються графіки відпусток на підприємстві. – [Режим доступу]: https://biz.ligazakon.net/news/192507_koli--yak-skladayutsya-grafki-vdpustok-na-pdprimstv
9. Лист Міністерства соціальної політики України від 21.06.2017 № 312/0/22-17/13 «Щодо обов'язкового затвердження правил внутрішнього трудового розпорядку». – [Режим доступу]: https://vk24.ua/regulations_and_jurisprudence/listi/kadrove-dilovodstvo/list-ministerstva-socialnoi-politiki-ukraini-sodo-obovazkovogo-zatverdzen-na-pravil-vnutrisnogo
10. Наказ МОН від 18.06.2021 № 686 «Про затвердження норм часу для планування і обліку навчальної роботи та переліків видів навчальної, методичної, інноваційної, наукової, організаційної роботи та іншої педагогічної діяльності педагогічних і науково-педагогічних працівників закладів фахової передвищої освіти». – [Режим доступу]: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1092-21#Text>
11. Наказ МОН від 09.07.2020 № 907 «Про затвердження персонального складу науково-методичних комісій (підкомісій) сектору фахової передвищої освіти Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України». – [Режим доступу]: <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/5f07070465f070704624b0348118057.pdf>
12. Наказ МОН від 01.06.2018 №570 «Про затвердження типової освітньої програми профільної середньої освіти закладів освіти, що здійснюють

- підготовку молодших спеціалістів на основі базової загальної середньої освіти». – [Режим доступу]: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0570729-18#Text>
13. Наказ МОН від 01.07.2021 № 749 «Про затвердження Положення про акредитацію освітньо-професійних програм фахової передвищої освіти». – [Режим доступу]: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1608-21#Text>
14. Наказ МОН від 02.07.2021 № 762 «Деякі питання оформлення, переоформлення та видачі сертифікатів про акредитацію освітньо-професійних програм у сфері фахової передвищої освіти (їх дублікатів)». – [Режим доступу]: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1395-21#Text>
15. Постанова КМУ від 21.03.2022 № 338 «Деякі питання акредитації освітньо-професійних програм фахової передвищої освіти в умовах воєнного стану». – [Режим доступу]: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/338-2022-%D0%BF#Text>
16. Постанова КМУ від 14.10.2022 № 1164 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 21 березня 2022 р. № 338». – [Режим доступу]: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1164-2022-%D0%BF#Text>
17. «Розроблення освітньо-професійної програми та навчального плану підготовки здобувачів фахової передвищої освіти». – [Режим доступу]: https://nmc-vfpo.com/wp-content/uploads/2022/06/21062022_mr_compressed-1.pdf
18. Наказ МОН від 08.02.2022 № 130 «Про затвердження Порядку визнання у вищій та фаховій передвищій освіті результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти». – [Режим доступу]: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0328-22#Text>